

Aspecte tehnice privind Colecția Costică Acsinte

CEZAR POPESCU
SLOBOZIA, 2014

În acest articol îmi propun să prezint pe scurt câteva elemente ce mi se par esențiale, legate de digitizarea Colecției Costică Acsinte (în continuare prescurtată CA). Pe parcursul articolului, termenii de colecție, arhivă, fond vor fi folosiți ca sinonime. Deși scanarea fotografiilor nu s-a finalizat decât în proporție de aproximativ 25%, am considerat necesară scrierea acestui articol pentru simplul motiv că mie mi-ar fi plăcut să găsesc aceste informații la un loc și nu răspândite prin diverse surse, înainte de a mă apuca de treabă.

„Aspecte tehnice privind Colecția Costică Acsinte” de Popescu Cezar este licențiat printr-o Licență Creative Commons Atribuire-Necomercial-FărăModificări 4.0 Internațional. Permisii dincolo de aria acestei licențe pot fi obținute la <http://colectiacosticaacsinte.eu/contact>.

CC 4 BY-NC-SA

Arhiva CA este alcătuită dintr-un număr mare de negative fotografice de sticlă (probabil în jur de 4–5000 de exemplare), un mic procent (probabil sub 1%) din negative pe film, câteva sute de printuri pe hîrtie fotografică precum și un mic număr de documente. Aproximativ 360 de fotografii sînt reunite într-un album realizat de Acsinte, împreună cu tăieturi din ziare, caricaturi etc. Fotografiile din album au și descriere, pe hîrtie bătută la mașină.

O parte din celelalte elemente ale fondului prezintă inscripții (zgîriate pe gelatină în cazul negativelor, sau scrise pe spate în cazul printurilor).

Deoarece pînă la acest moment, am scanat aproape exclusiv negative (atît pe sticlă cît și pe film), informațiile din următoarele secțiuni se vor aplica implicit la aceste negative, pentru ca la final să descriu într-o secțiune separată procedura pe care am urmat-o în cazul printurilor.

2. Partea tehnică

Pentru că scanarea negativelor se face la sediul Muzeului Județean Ialomița care este și deținătorul colecției, am cumpărat un laptop (HP ProBook 4540s) căruia i-am adus cîteva modificări: i-am dublat memoria (4+4),GB) și i-am înlocuit hard discul de 750 GB, 7200 rpm cu un ssd de 120 GB. Hardiscul original l-am transformat în hard extern sata3.

Scannerul ales a fost Epson V750Pro din următoarele motive: față de V700 are un rezultat mai bun la rezoluții de peste 1200dpi și vine cu o miră de calibrare. Pe lîngă asta, în momentul în care l-am cumpărat era la un preț foarte mic față de ce știam eu.

Am mai luat un stick usb de 16GB pe care salvez ce scanez în prima parte a zilei (detalii mai tîrziu).

Pe partea de software, pe laptop am instalat Windows 7 Pro pe 64biți (down-grade de la Windows 8 Pro cumpărat odată cu laptopul) și VueScan Pro (față de versiunea simplă, mai ieftină, am avantajul că pot scana în format raw, pot folosi opțiunea de blocare a expunerii, folositoare în cazul scanării plăcilor sparte în mai multe bucăți, și opțiunea de multi pass - folositoare în cazul printurilor. Tot pe laptop am instalat și cîteva utilitare: exiftool, Google Chrome, winrar, acrobat reader. Odată cu scannerul am primit și o versiune mai veche de Photoshop Elements care a fost și ea instalată.

Folosesc un pad de cauciuc destul de mare, cu liniatură metrică, o riglă de metal, un cutter, creioane, pixuri, gumă de șters, pensule de diverse mărimi, bucăți de microfibră.

3. Descrierea procedurii propriu-zise

3.1 Ante-scanare

3.1.1 DESPACHETARE

De obicei, plăcile se găsesc împachetate într-un material asemănător cu cel folosit în croitorie, la întărirea reverelor de exemplu — nu știu cum se numește —, fie în cutiile originale de carton. În ambele cazuri plăcuțele trebuie desfăcute/despachetate individual. De obicei, într-un pachet găsesc în jur de 6–10 plăci.

Notă

În ultimul timp am început să primesc fotografii realizate de Costică Acsinte și de la persoane fizice care le dețin în colecția de fotografii personale.

Aceste printuri urmează aceeași procedură ca și fotografiile din colecția muzeului, cu excepția că fac o mențiune privind proveniența lor specială, împreună cu toate datele pe care le primesc odată cu fotografiile (numele persoanei, cine este în poză, data și locul unde au fost realizate etc).

Am avut situații în care plăcuțele erau lipite una de alta. Le-am desprins cu ajutorul cutterului zgâriind pentru început spațiul dintre plăcuțe și, dacă acestea nu se desprindeau, tăind ușor marginile unde erau lipite între ele. Am avut un singur caz în care plăcile nu s-au desprins nici așa și atunci le-am scufundat în soluție concentrată de apă cu agent de înmuiere (Foma Fotonal — se găsește la F64 sau Foma Mureș) timp de jumătate de minut, a fost îndeajuns pentru ca plăcile să se desprindă singure. Imediat ce le-am scos din soluția apoasă, îndepărtez excesul de apă cu șervete de hârtie și le las la uscat.

3.1.2 CURĂȚAREA

Partea de sticlă

Cea mai simplă operațiune, curățarea părții de sticlă o fac cu șervete de hârtie și soluție de curătat geamuri (fără amoniac, nici nu îmi place cum miroase, nici nu face bine la gelatină) pe care o aplic cu un mic pulverizator. Se curăță pînă nu mai rămîne nici o urmă de murdărie.

În unele cazuri, sticla este deja în proces de degradare, prezentînd depozite alcaline. Pe astea le îndepărtez fie cu acid acetic (oțet) fie cu acid citric. În principiu orice acid merge, idee este să nu fie prea tare să atace sticla sau pielea. Acidul citric e minunat, nu miroase deloc însă este mult mai scump decît oțetul.

Această operațiune o efectuez pe toate negativele de sticlă. Placa o țin cu degetele de margini dacă nu prezintă rupturi/fisuri sau o așez pe o altă bucată de sticlă, cu fața în jos în cazul în care sticla este spartă dar se mai ține de gelatină.

În cazul negativelor pe film, după ce indentific parte cu emulsie, curăț filmul (deci partea opusă celei cu emulsie) cu aceleași șervete de hârtie și alcool isopropilic (soluție apoasă 1+1). Planfilmul este așezat cu fața în jos pe placa de sticlă.

Partea cu emulsie

Gelatina este întîi periată de praf cu pensulă cu păr moale. După aceea este curătată cu microfibră și alcool isopropilic în soluție apoasă 1+1 care are și rolul de a îndepărta depunerea de argint de la suprafața negativului. După ce se usucă este ștersă cu ulei siliconic inert care acoperă zgîrieturile fine și îmbunătățește semnificativ scanul.

Exemplu despre cum se îmbunătățește calitatea scanării numai prin curățarea plăcii fotografice. Pentru a observa mai ușor diferențele între cele patru versiuni, am făcut un gif animat ce poate fi accesat online.

Plăcuța așa cum este ea scoasă din depozit

Sticla curățată

Emulsia curățată

Emulsia unsă cu ulei siliconic

Șervețel folosit la curățarea unei plăcuțe

Toate aceste etape se aplică integral sau nu, funcție de starea plăcuței. De exemplu, o placă cu emulsia încrețită nu am cum să o șterg cu alcool sau să îi dau cu ulei siliconic fără să deteriorez și mai mult gelatina. La fel, în cazul în care emulsia este desprinsă de suportul de sticlă, prefer să trec și peste perierea prafului, existînd riscul ca bucățele de emulsie să fie îndepărtate prin periaj.

Odată terminat de curățat întreg pachetul de plăcuțe, trec la următoarea etapă:

3.2 Scanarea propriu-zisă

Scannerul îl calibrez cam odata la lună, maximum după două luni (funcție internă a Vuescan și folosind mira de calibrare despre care am spus că mi-a venit cu scannerul).

Deoarece prin transparență Epson V750 nu poate scana decît o suprafață de maximum 8x10 Țoli, numărul de plăci pe care le așez pe patul scannerului variază între 1, 2, 4 sau 6.

Am încercat diverse setări în Vuescan însă rezultatele cele mai bune le-am obținut setînd Mode: Transparency 8x10 și Media: B/W negative. Păstrez doar RAW-ul scanului, în format dng, grayscale, 16 biți, 1200dpi. Printurile le salvez tot raw, prophoto rgb, 48 biți, tot 1200dpi — pentru că unele dintre ele sînt tonate, altele colorate manual.

Inițial salvam din Vuescan și un jpeg la rezoluție mică dar mi-am dat repede seama că le pot obține mult mai rapid ulterior, la post-procesare.

Denumirea fișierelor se face după cum urmează:

CA_YYYYMMD_NRCRT.dng

La printuri adaug manual un -1 pentru verso. Așa reușesc să țin fiecare fișier cu identificator unic pe calculator.

Pentru că am avut probleme cu Vuescan, acum aștept cîteva secunde în Windows Explorer pînă cînd văd că generează thumbnail-ul corect.

Structura de directoare este simplă: CA/YYYY/YYYYMMDD/, atît pentru raw cît și pentru derivate (jpeg și cîteva psd - despre ele mai tîrziu).

Destul de des găsesc plăcuțe cu gelatina desprinsă de suportul de sticlă, pe acestea le las la sfîrșit pentru că le acopăr cu o placă de sticlă ce îndreaptă emulsia temporar, pe timpul scanării.

3.3 Culegerea de informații

Încă dinainte să apăs pe buton de scanare, completez într-o foaie de calcul (<http://goo.gl/Touq1Z>) google următoare:

Numărul curent, să știu cîte plăci am scanat pînă într-un anume moment; *Data* la care am scanat; *Numele fișierului*; *Numărul inventarului ținut de muzeu* — rubrica am introdus-o recent, urmînd a fi completată de cel ce ține evidența plăcilor, angajat al Muzeului Județean Ialomița (Cernău Ioan); *Lungime și lățime* — nu reprezintă deloc lungimea și lățimea exactă a negativului/printului, ci lungimea și lățimea plicului cu patru aripic, certificat PAT, care este cel mai apropiat ca dimensiuni de negativul pe care l-am scanat. Folositor ulterior, cînd voi face rost de bani și pentru arhivarea de lungă durată a plăcilor. *Inscripție pe plic* aici trec o scurtă descriere imaginii, sau inscripția scrijelită pe negativ ori scrisă pe spatele printului. Rubrica este destul de des actualizată pentru că obțin mereu informații noi despre scan (uniforme, model armament, decorații etc.); *Descriere* aici trec OK dacă negativul/printul este în stare fizică acceptabilă sau o scurtă descriere a

Exemplu de plăcuță cu emulsia mult prea deteriorată pentru a putea fi curățată cu alcool isopropilic

Notă

Pentru cei interesați fișierul cu setările Vuescan poate fi downloadat de la adresa:

<http://goo.gl/ohjWp4>

Legendă

CA vine de la Costică Acsinte, am mai multe proiecte de digitizare și nu vreau sa le încurc

YYYYMMDD data digitizării iar

NRCRT este numărul de ordine

defectelor prezentate (gelatină crăpată, sticlă spartă bucată lipsă etc.) și în final mai înregistrez și *suprafața scanată* (fără nici o utilitate practică, pur și simplu îmi place să văd diverse grafice :)

3.4 Post-scanare

3.4.1 ÎMPACHETAREA

După ce termin de digitizat ce am pe patul scannerului, plăcuțele sînt învelite individual, cît de strîns pot, în hîrtie de 80gsm și apoi introduse în plicuri, tot fiecare plăcuță cu plicul ei. Plicurile sînt așezate în picioare, pe latura cea mai lungă, în cutii de carton. Întreg procesul de stocare a plăcilor este standardizat (ISO 18902 și puțin mai genericul 11799) și am încercat pe cît mi-au permis banii să mă țin de recomandări. Este adevărat că plicurile nu au trecut testul PAT, hîrtia nu este fără acizi, cutiile nu au colțuri metalice și sînt păstrate într-o încăpene neclimatizată dar pentru toate acestea caut surse de finanțare.

Pe plic trec din nou numele fișierului. În viitor, după ce o să am plicuri stas, o să generez etichete care, pe lîngă denumirea fișierului și thumbnailul fotografiei o să aibă și cod de bare (cel mai probabil qr-code) cu link la poza online.

3.4.2 COMPLETAREA METADATELOR

Am stat mult timp și m-am gîndit dacă este nevoie să mă complic sau nu încă de la început cu diversele formate de metadate și am ajuns la concluzia că un exif completat corespunzător poate genera orice alt format. Este drept că nu pot menționa, de exemplu, numele donatorului fotografiei, sau data cînd negativul a intrat în colecție etc. dar pînă la urmă aceste informații pot fi adăugate „la grămadă” cînd o să fie cazul, momentan timpul fiind o resursă alocată integral scanării.

Revenind, creez un template pe care îl aplic tuturor negativelor scanate în ziua respectivă după care preiau din tabelul de pe google ce am trecut la „*Inscripte pe plic*” și dau paste în cîmpul exif *Description*. De asemenea, cîmpul *Title* este completat cu numele fișierului (operațiune datorată în mare parte mediilor în care diseminez pozele: flickr și facebook ce au prostul obicei să modifice numele fișierului uploadat și nu vreau să rup orice legătură cu ce am pe calculator).

3.4.3 RETUȘARE

La post-procesare nu fac mare lucru, îndrept marginile negativului (care de multe ori nu sînt paralele cu marginile fotografiei), înlătur părțel albe lăsate la scanare, inversez negativul și normalizez histograma, trec pe 8biți, redimensionez la 1200px latura cea mai mare și salvez jpeg.

Cîteva dintre poze le-am prelucrat mai în detaliu în Photoshop, pentru că le-am folosit în diverse ocazii (fluturași, bannere etc). Oricum, numărul lor nu sare de 10 :)

3.4.4 BACK-UP

După ce termin de generat jpeg-urile, toate fișierele din ziua respectivă sînt copiate pe un hard extern, cu structura de directoare oglindită. Pînă acum operațiunea se făcea manual însă de curînd am cumpărat un calculator SH, cu specificații modeste pentru ora actuală, pe care am instalat un Linux și pe care îl voi folosi momentan pentru automatizarea realizării copiilor de siguranță.

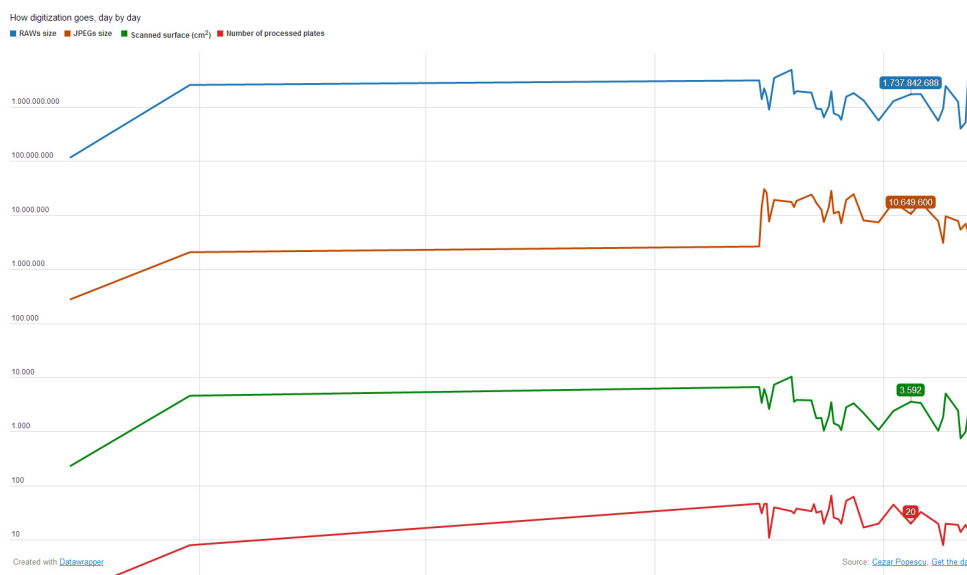
Tot de back-up ține, pînă la urmă, și publicarea pozelor: pe flickr (în seturi făcute pentru fiecare zi), pe facebook (în albume făcute pentru fiecare zi) și pe site-ul personal (în postări separate iarăși pentru fiecare zi).

PAT

Photographic Activity Test este un test standard (ISO 18916) de evaluare a materialelor folosite la de stocare și afișarea fotografiilor. A fost elaborat și îmbunătățit de Image Permanence Institute.

Tot pe blog actualizez după fiecare postare un grafic cu următorii parametri: numărul de plăcuțe scanate, suprafața scanată, mărimea fișierelor raw și mărimea fișierelor jpeg. E interesant de văzut cum decurge procesul — de exemplu se vede imediat gaura de anul trecut când a murit tata sau gaura de anul ăsta după ce a apărut articolul în Time și nu prea am mai avut timp de scanat. În orice caz, poate că e bine de știut că graficul este generat dinamic de datawrapper.de — serviciu interesant și gratuit.

Costică Acsinte Archive

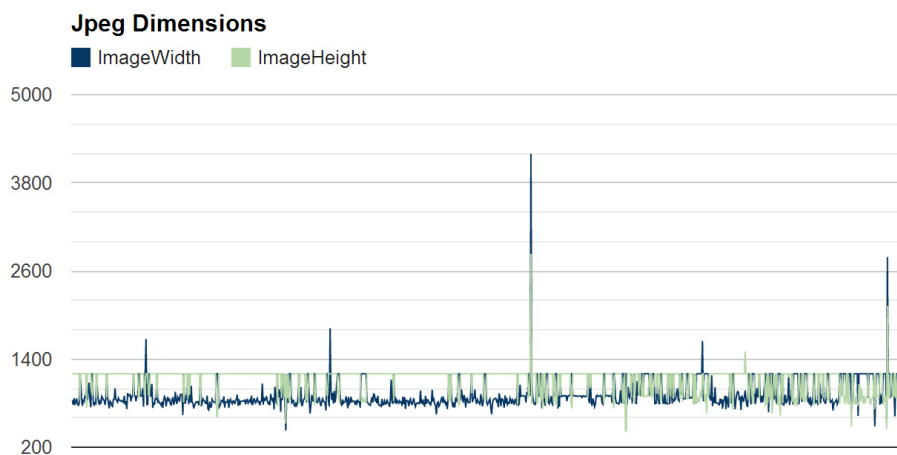

3.5 Exiftools

După cum am menționat, folosesc exiftools destul de intensiv, atât la adăugarea metadatelor dar și pe post de control. Folosind datele generate de comanda

```
exiftool.exe -T -r -FileName -ImageWidth -ImageHeight -FileSize * > data.csv
```

cu ajutorul google docs am generat graficul din următoarea figură:

Deoarece toate pozele derivate sînt au maximum 1200px, se observă ușor că în 4 cazuri am redimensionat greșit (latura cea mică am făcut-o de 1200px) și în două cazuri am uitat complet să redimensionez imaginea.

Pînă acum cheltuielile au sărit peste 1700€. Am ținut o evidență detaliată a acestora, disponibilă deasemenea online (<http://goo.gl/DAJ5xQ>). Evident că mare parte din aceste costuri sînt fixe însă lafel de adevărat este și faptul că nu sînt înregistrate materialele de arhivare care costă destul de mult (de exemplu, un pachet de 50 plicuri la dimensiunea cea mai mică, conforme ISO, costă 28\$ plus transport plus TVA).

4 Ce urmează

Pe termen scurt vreau să finalizez secțiunea bibliografică din site-ul CA.

Însă obiectiul principal rămîne să termin de scanat toate cele 3–4000 de negative rămase. Mai vreau să fac rost de fonduri pentru a cumpăra materialele necesare arhivării de lungă durată. Tot după ce termin de scanat, vreau să introduc fișierele și metadatele într-un program specializat pe managementul acestora, destul de probabil Omeka. Tot în plan este adăugarea Colecției Costică Acsinte la Europeana.

Presupunînd aceste obiective finalizate, destul de probabil să organizez o expoziție cu o parte dintre pozele lui Acsinte. Am găsit deja spații oferite de oameni inimoși în București, Sibiu, Constanța și Nuremberg. Slobozia se subînțelege.

Mi-ar mai plăcea să văd o parte din pozele lui Acsinte într-un album fotografic, scos chiar în regie proprie (via serviciilor de print-on-demand) pentru a păstra costurile la minimum.

Iar în viitor aș vrea să văd un centru național de digitizare, nu numai a fotografiilor ci a oricărui fel de material analog, fie că se numește carte, disc de vinil, film pe 8mm etc. Dar îmi aduc aminte în fiecare zi că momentan nu sîntem totuși Norvegia.

5. Adrese

Pentru că, pînă la urmă, unul dintre scopurile fundamentale ale oricărei colecții publice este răspîndirea cît mai mare a obiectelor ce o alcătuiesc, am ales diseminarea fotografiilor lui Acsinte prin următoarele canale:

Flickr Commons: <http://www.flickr.com/photos/costicaacsinte/>

Facebook: <https://www.facebook.com/costicaacsinte>

Site-ul colecției: <http://colectiacosticaacsinte.eu>

Twitter: @costicaacsinte și #costicaacsinte